

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

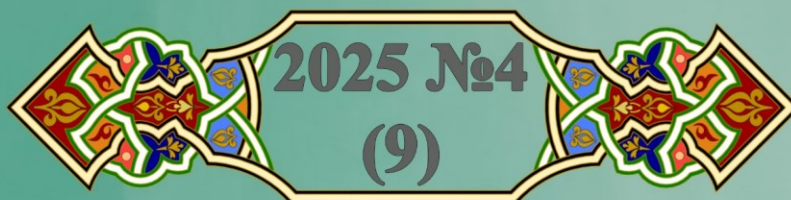
p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

SAMARQAND – 2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

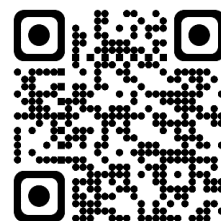
“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2025

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:	Bosh muharrir o‘rinbosari:
Juliboy ELTAZAROV <i>f.f.d., professor (O‘zbekiston)</i>	Roxila RUZMANOVA <i>f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)</i>
TAHRIRIYAT KENGASHI:	
Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti rektori (O‘zbekiston); Hakim XUSHVAQTOV – f-m.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Akmal AHATOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Suyun KARIMOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Musa YULDASHEV – f.f.n., professor (O‘zbekiston); Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor (O‘zbekiston); Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor (O‘zbekiston);	Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya); Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya); Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya); Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya); Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH); Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya); Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya); Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon); Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya); Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Shahnoza XUSHMURODOVA – DSc, professor (O‘zbekiston); Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilorom MUMINOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Zarifa XUSANOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ahmadjon MAVLONOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ilyos JO‘RAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ibodullo ZUBAYDULLAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Bahora YUNUSOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston); Mas’ul muharrir: PhD, dotsent Zokir BAYNAZAROV (O‘zbekiston); Texnik xodim: Raxmatulla SHOKIROV (O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ

д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Рохила РУЗМАНОВА

к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор, ректор Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.м.н., профессор, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор, проректор по международному сотрудничеству Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор (Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент (Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);
Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);
Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор (Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор (США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);
Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор (Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОВОДА – DSc, профессор (Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилором МУМИНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Зарифа ХУСАНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Ахмаджон МАВЛОНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Илёс ЖУРАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Иболулло ЗУБАЙДУЛЛАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Бахора ЮНУСОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – PhD (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир БАЙНАЗАРОВ** (Узбекистан)

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ** (Узбекистан)

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)

Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)

Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan)

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abduselam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAOGU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilorom MUMINOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Zarifa KHUSANOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Akhmadjon MAVLONOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Ilyos JURAYEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Bakhora YUNUSOVA (Uzbekistan);

PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: *Rakhmatulla SHOKIROV* (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNÖV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNÖV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasım ABDİYEYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusaleem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOCALOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilorom MUMİNOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Zarifa HUSANOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Ahmadjon MAVLONOV (Özbekistan);

Doç. Dr. Ilyos JÖRAYEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Bahora YUNUSOVA (Özbekistan);

Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: *Rahmatullah ŞOKİROV* (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ
TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Nergis BIRAY

Ana Dili Bilinci ve Türk Dünyasının Dil Birliği7

Elçin İBRAHİMOV

Türk Dünyasında Ortak Alfabe ve İletişim Dili14

Berdi SARIYEV

Bağımsızlıktan Sonra Türkmenistan’da Dil Çalışmaları23

Emrah YILMAZ

UNESCO Ekseninde Türk Dili Ailesinin Küresel Yolculuğu35

Nigar Oruj MAMMADOVA

Azerbaycan Toponimisinde Paleodiyalektolojik ve Neodiyalektolojik Dilsel Olgular48

Dinara ISLAMOVA, Muxlisa JALILOVA

Turkiy tillarda etnografizmlarning shakllanishi va rivoji: areal hamda lingvomadaniy tahlil53

TURKIY XALQLAR TARIXI

Zhalgas TORENIYAZOV, Gulnaz ALLAMZHAROVA

The central city in the southern Aral region: Kungrad (XVII-XIX centuries).....60

Munisa ABDUMUTALOVA

XIX asrning 2-yarmi – XX asr boshlarida O’rta Osiyo hunarmandchilik ustaxonalari va ularning shakllanish jarayoni68

Мухаммадхон БУЗРУКОВ

Рукопись произведения «Kalila va dimna-i turkiy» из библиотеки Самаркандского государственного университета как памятник литературного языка Хивинского ханства.....74

Sherzod TANGIROV

Rossiya imperiyasi ma’muriyatida tarjimonlar masalasiga doir hujjatlar tahlili (Samarqand viloyati misolida).....81

ADABIY ALOQALAR, QIYOSIY TILSHUNOSLIK VA ADABIYOTSHUNOSLIK

Sema EYNEL

İsacan Sultan’ın “Ali Şir Nevâî” Romanının Kaynakları Üzerine Metinlerarası Bir İnceleme87

Уркия УЗЕНБАЕВА

Чынгыз Айтматовдун чыгармаларындагы улуттук идеологияны чагылдыруудагы аялдардын орду99

Axmadjon MAVLONOV, Marjona MUSTAFOQULOVA

O’tkir Hoshimov hikoyalarida -day/-dek vositalari yordamida hosil bo’lgan o’xshatishlar105

Элмира ХУРИБАЕВА

Кыргыз тилиндеги дыйканчылык өнөрүн чагылдырган метафоралар жана табышмактар112

Ayten HASANOVA

Azerbaycan Dilinin Gebele Şivelerinde Terminolojik Karakterli Kelimeler119

Бекзод САТТОРОВ

Язык и мышление: когнитивный аспект узбекского языка.....124

Саломат ХУСАНОВА

Анализ отражения гендерных ролей и ожиданий в поэзии А. Ахматовой и Х. Худойбердиевой130

Рохила АМИНОВА

Особенности перевода узбекских фразеологизмов на русский язык137

Шахноза РАСУЛОВА

Поэтические приёмы изображения пейзажа в современной узбекской поэзии142

Баходир ЧОРИЕВ

Функциональные особенности вокативных предложений в узбекском и русском языках147

Oybek BARZIYEV

Saylov sikli bilan bog’liq bo’lgan an’anaviy poetik turkumlar.....153

Rajab XIDIROV, Mekkamtosh BO’RONOVA

O’zbek va tojik tillarida frazemalarning semantik xususiyatlari.....160

Alisher O’RAZOV

O’zbek tilshunosligida leksemaning lingvistik tadqiqi.....165

AZIZ MUSHTARIY!

Jurnalimizning ushbu soni turkiy dunyoning boy til merosini global istiqbol nuqtayi nazaridan ko'rib chiqadi. Maqolalarning asosiy yo'nalishini turkiy dunyoning integratsiya jarayoni, global taraqqiyoti, umumiy alifbo va til birligi borasidagi sa'y-harakatlar tashkil etadi. YUNESCOning Samarqandda bo'lib o'tgan 43-Bosh konferensiyasida qabul qilingan “15-dekabr – Butunjahon turkiy tillar kuni” qarori turkiy dunyo madaniy merosining jahon miqyosida tan olinishidagi tarixiy burilish nuqtasi bo'ldi. Ushbu sonda Xiva xonligi yodgorligi bo'lmish “Kalila va Dimna-i Turkiy” qo'lyozmasidan tortib, “Alisher Navoiy” romanining matnlararo manbalarigacha bo'lgan ko'plab mavzular turli jihatlaridan tadqiq etilgan. Kognitiv tilshunoslik doirasida o'zbek va rus tillari o'rtasidagi funksional bog'liqliklar hamda frazeologik birliklar, Ozarbayjon dialektologiyasining izlari, qirg'izchadagi qishloq xo'jaligi metaforalari va etnografik tadqiqotlar fanlararo yondashuv asosida tahlil qilingan. Adabiyot va tarix nuqtayi nazaridan esa Chingiz Aytmatov ijodi hamda zamonaviy she'riyatda ayol obrazining mafkuraviy in'ikosi o'rganilgan; Janubiy Orol bo'yining markaziy shahri Qo'ng'irotning rivojlanishi va Rossiya imperiyasi arxivlaridagi “tarjimonlik” masalasi yoritib berilgan. Tahririyat hay'ati sifatida turkiy dunyoning ma'muriy, ijtimoiy va lisoniy rivojlanishiga xizmat qiluvchi ushbu boy ilmiy merosni sizlarga taqdim etayotganimizdan g'oyat mamnunmiz.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

This issue of our journal explores the deep-rooted linguistic heritage of the Turkic world from a global perspective. The central themes of the articles focus on the integration processes of the Turkic world, its global trajectory, and ongoing efforts toward the establishment of a common alphabet and linguistic unity. The resolution adopted at UNESCO's 43rd General Conference in Samarkand to declare December 15 as World Turkic Languages Day stands as a historic milestone, affirming the cultural heritage of the Turkic world on a global scale. In this issue, a wide range of topics is examined in depth, ranging from the Kelile ve Dimne Türkî manuscript, a legacy of the Khiva Khanate, to the intertextual sources of the modern Ali-Shir Nava'i novel. Through an interdisciplinary approach, we analyze the functional links and phraseological structures between Uzbek and Russian within the framework of cognitive linguistics, the traces of Azerbaijani dialectology, as well as agricultural metaphors and ethnographic studies in the Kyrgyz language. From a literary and historical perspective, the ideological reflections of female figures in the works of Chingiz Aytmatov and contemporary poetry are scrutinized. Furthermore, the historical development of Kungrad, the central city of the Southern Aral region, and the crucial issue of interpretation reflected in the archival materials of the Russian Empire are brought to light. As the Editorial Board, we take great pride in presenting this collection, which sheds light on the administrative, social, and linguistic evolution of the Turkic world.

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Dergimizin bu sayısı, Türk dünyasının köklü dil mirasını küresel bir perspektifle ele almaktadır. Yazıların ana eksenini; Türk dünyasının entegrasyon süreci, küresel yolculuğu, ortak alfabe ve dil birliği çalışmaları oluşturmaktadır. UNESCO'nun Semerkant'taki 43. Genel Konferansı'nda alınan “15 Aralık Dünya Türk Dili Günü” kararı, Türk dünyasının kültürel mirasını küresel ölçekte tescilleyen tarihi bir dönüm noktası olmuştur. Bu sayımızda, Hiva Hanlığı yadigarı Kelile ve Dimne-i Türkî yazmasından, modern Ali Şîr Nevâî romanının metinlerarası kaynaklarına kadar pek çok konu farklı boyutlarıyla incelenmiştir. Bilişsel dilbilim bağlamında Özbekçe ve Rusça arasındaki işlevsel bağlar ile frazeolojik yapılar, Azerbaycan diyalektolojisinin izleri, Kırgızcadaki tarım metaforları ve etnografik çalışmalar disiplinlerarası bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Edebiyat ve tarih perspektifinde ise Cengiz Aytmatov ve modern şiirde kadın figürünün ideolojik yansımaları irdelenirken; Güney Aral bölgesinin merkez şehri Kungrad'ın gelişimi ve Rus İmparatorluğu arşivlerindeki “tercümanlık” meselesi gün yüzüne çıkarılmıştır. Yayın Kurulu olarak; Türk dünyasının idari, sosyal ve dilsel gelişimine ışık tutan bu birikimi sizlerle buluşturmanın kıvançını yaşıyoruz.

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Данный выпуск нашего журнала рассматривает огромное языковое наследие тюркского мира в глобальной перспективе. Основное направление статей составляют процессы интеграции тюркского мира, его глобальный путь, а также исследования в области создания единого алфавита и языкового единства. Решение о провозглашении «15 декабря – Всемирным днем тюркского языка», принятое на 43-й Генеральной конференции ЮНЕСКО в Самарканде, стало историческим поворотным моментом, закрепившим культурное наследие тюркского мира на мировом уровне. В данном номере с различных ракурсов проанализировано множество тем: начиная от рукописи «Калила и Димна-и Тюрки», наследия Хивинского ханства, до интертекстуальных источников современного романа об Алишере Навои. С междисциплинарной точки зрения исследованы функциональные связи и frazeologicheskie структуры узбекского и русского языков в контексте когнитивной лингвистики, следы азербайджанской диалектологии, сельскохозяйственные метафоры в киргизском языке и этнографические работы. С позиций литературы и истории рассматривается идеологическое отражение образа женщины в творчестве Чингиза Айтматова и современной поэзии, а также освещаются вопросы развития города Кунград — центра Южного Приаралья и проблемы «переводческого дела» в архивах Российской империи. Редакционная коллегия выражает гордость за возможность представить вам этот богатый материал, проливающий свет на административное, социальное и лингвистическое развитие тюркского мира.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

BAĞIMSIZLIK SONRASI TÜRKMENİSTAN’DA DİL ÇALIŞMALARI

Prof. Dr. Berdi SARIYEV,

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

(Ankara, Türkiye)

 E-mail: berdisariyev@gmail.com

 ORCID: 0000-0003-4704-2315

 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18345950>

Özet: Çalışmada, “15 Aralık Dünya Türk Dili Ailesi Günü” münasebetiyle Türkmen Türkçesinin Türkoloji sahasındaki tarihi önemi, Türkmenistan’daki dil çalışmaları, alfabe reformu ve sözlükçülük faaliyetleri ele alınmıştır. Türkmenistan’ın dil politikaları, kadim bir “lengüistik pasaport” üzerine inşa edilen ve bağımsızlık sonrası stratejik hamlelerle şekillenen köklü bir kimlik inşası sürecini temsil eder. 27 Ekim 1991’de kazanılan bağımsızlık; Sovyet döneminin Kiril esaslı ve Rusça ağırlıklı yapısından sıyrılarak, öz dile ve Latin esaslı yeni Türkmen alfabesine geçişi millî egemenliğin merkezine yerleştirmiştir. Bu kapsamda makale, Türkmenistan’ın sadece kendi sınırları içinde değil, aynı zamanda ortak Türk kültür havzasında üstlendiği birleştirici rolü akademik bir bakış açısıyla irdelemektedir. Kaşgarlı Mahmut’un *Dîvânu Lugâtî’t-Türk* eserindeki arkaik köklerden günümüzün modern terminoloji çalışmalarına kadar uzanan bu süreç; dili, sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda devletin kültürel özgünlüğünü pekiştiren stratejik bir unsur olarak konumlandırmıştır. Özellikle iki ve çok dilli sözlük çalışmalarının kronolojik seyri üzerinden, dilin teknik ve bilimsel alanlardaki gelişim ivmesi somut örneklerle desteklenerek analiz edilmektedir. Çalışma, bu dönüşümün tarihsel duraklarını ve Türkmen Türkçesinin bir bilim dili olarak kazandığı yetkinliği somut verilerle ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: *Türkmen Türkçesi, dil çalışmaları, alfabe reformu, millî kimlik, Türkoloji.*

MUSTAQILLIKDAN SO’NG TURKMANISTONDA TIL TADQIQOTLARI

Prof. Berdi SARIYEV,

Anqara universiteti Til va tarix-geografiya fakulteti

Zamonaviy turkiy lahjalar va adabiyotlar bo‘limi

(Anqara, Turkiya)

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda “15-dekabr – Butunjahon turkiy tillar oilasi kuni” munosabati bilan turkman tilining turkologiya sohasidagi tarixiy ahamiyati, Turkmanistondagi tilga oid tadqiqotlar, alifbo islohoti va lug‘atchilik faoliyati tahlil qilingan. Turkmanistonning til siyosati qadimiy “lingvistik pasport” asosiga qurilgan hamda mustaqillikdan keyingi strategik qadamlar bilan shakllangan chuqur milliy o‘zlikni anglash jarayonini ifodalaydi. 1991-yil 27-oktabrda qo‘lga kiritilgan mustaqillik; sovet davrining kirill yozuviga asoslangan va rus tili ustuvor bo‘lgan tuzilmasidan voz kechib, ona tiliga va lotin yozuviga asoslangan yangi turkman alifbosiga o‘tishni milliy suverenitetning markaziga joylashtirdi. Shu nuqtai nazardan, maqolada Turkmanistonning nafaqat o‘z chegaralari doirasida, balki umumturkiy madaniy makonida ham tutgan birlashtiruvchi roli akademik rakursdan yoritilgan. Mahmud Qoshg‘ariyning “Devonu lugatit turk” asaridagi qadimiy ildizlardan bugungi zamonaviy terminologiya tadqiqotlarigacha bo‘lgan ushbu jarayon; tilni shunchaki muloqot vositasi emas, balki davlat mustaqilligi va madaniy

o‘ziga xosligini mustahkamlovchi strategik omil sifatida belgiladi. Xususan, ikki va ko‘p tilli lug‘atchilik ishlarining xronologik rivojlanishi orqali tilning texnik va ilmiy sohalardagi taraqqiyoti aniq misollar yordamida tahlil etilgan. Tadqiqot ushbu o‘zgarishlarning tarixiy bosqichlarini hamda turkman tilining fan tili sifatida erishgan nufuzini boy ilmiy dalillar bilan ko‘rsatib beradi.

Kalit so‘zlar: *Turkman turkchasi, til tadqiqotlari, alifbo islohoti, milliy o‘zlik, turkologiya.*

LANGUAGE STUDIES IN POST-INDEPENDENCE TURKMENISTAN

Prof. Dr. Berdi SARIYEV,

Ankara University, Faculty of Language, History and Geography

Department of Contemporary Turkic Dialects and Literatures

(Ankara, Türkiye)

Abstract: In this study, on the occasion of “December 15, World Turkic Language Family Day”, the historical significance of the Turkmen language within the field of Turkology, linguistic studies in Turkmenistan, alphabet reform, and lexicographical activities are examined. Turkmenistan's language policies represent a profound process of identity construction, built upon an ancient “linguistic passport” and shaped by strategic post-independence initiatives. The independence gained on October 27, 1991, placed the transition from the Cyrillic-based and Russian-oriented structure of the Soviet era to the native tongue and the new Latin-based Turkmen alphabet at the core of national sovereignty. In this context, the article explores Turkmenistan's unifying role not only within its own borders but also across the common Turkic cultural basin from an academic perspective. This process, extending from the archaic roots in Mahmud al-Kashgari’s *Dīwān Lughāt al-Turk* to contemporary terminology studies, has positioned the language not merely as a communication tool but as a strategic element reinforcing state sovereignty and cultural distinctiveness. In particular, through the chronological progression of bilingual and multilingual lexicographical works, the developmental momentum of the language in technical and scientific fields is analyzed with concrete examples. The study demonstrates the historical milestones of this transformation and the proficiency attained by the Turkmen language as a scientific medium through empirical data.

Key words: *Turkmen Turkish, language studies, alphabet reform, national identity, Turkology.*

Giriş

İsmail Gaspıralı’nın bir asır öncesinden yankılanan “*Dilde, fikirde, işte birlik*” ilkesi, günümüzde kültürel bir ideal olmaktan çıkıp UNESCO gibi uluslararası kuruluşlarca desteklenen “*Dünya Türk Dili Ailesi Günü*” ile küresel bir meşruiyet kazanmıştır. Bu kararın Türk dünyasının kadim merkezi Semerkant’ta duyurulması, dilin birleştirici gücünü ve “aile” olma bilincini pekiştirmiştir. Türkmenistan için dil, varoluşun temel taşı olan “aile” kavramıyla eşdeğer bir kutsallığa sahiptir. Bu vizyonel miras, günümüzde Türk devletleri arasındaki siyasi ve ekonomik iş birliklerini kültürel bir zeminle tahkim ederek toplumları birbirine yaklaştıran stratejik bir “gönül köprüsü” işlevi görmektedir. Dilin bu birleştirici gücü, siyasi sınırları aşan ortak bir kimlik inşasının en dinamik unsuru hâline gelmiştir.

Bu fikri birliğin bilimsel bir disipline dönüşme süreci ise Türkoloji araştırmalarının tarihsel olgunlaşmasıyla mümkün olmuştur. Nitekim dilde birlik idealinin teorik altyapısı, tesadüfi bir gelişim değil, asırlara yayılan sistemli bir akademik birikimin sonucudur. 18. yüzyıldan itibaren

Batı’da filolojik bir merakla şekillenmeye başlayan Türkoloji, 19. yüzyılda Asya kıtasında kurumsal bir bilim dalı olarak yerleşmiştir. Bu akademik ilginin merkezinde ise her zaman Türk dünyasının kilit taşlarından biri olan Türkmenistan yer almıştır. Gaspıralı’nın yanı sıra Yusuf Akçura, Zeki Velidi Togan, Mehmet Fuat Köprülü, Abdurauuf Fıtrat, Ahmet Ağaoğlu ve Hüseyinzade Ali gibi öncü isimlerin geliştirdiği fikirler; Türkmenistan sahasında Muhammet Geldiyev, Bekgi Berdiyev, Beşim Perenliyev, Ziliha Muhammedova gibi şahsiyetlerin şahsında dil ve kültür araştırmalarıyla bütünleşerek Türkoloji’yi yalnızca akademik bir faaliyet olarak değil, köklü bir medeniyet inşa etme projesi olarak şekillendirmiştir (Yılmaz, 2025: 49). Dolayısıyla günümüz Türkoloji’si, bu ortak entelektüel mirasın birikimini yenedünya düzenindeki paradigmalara bağlı olarak dijitalleşmenin ve küreselleşmenin getirdiği yeni dinamiklerle sonraki kuşaklara aktarabilecek stratejik bir yol haritası çizmek durumundadır.

Türkmenistan coğrafyası; kadim yazılı kaynakları, zengin sözlü geleneği ve Klasik Türkmen edebiyatının eşsiz mirasıyla Türkoloji çalışmalarının her döneminde odak noktası kabul edilmiştir. Özellikle Türkmen Türkçesinin arkaik yapısının korunmuş olması, bu coğrafyayı sadece dilbilimsel bir inceleme alanı değil, aynı zamanda Türk lehçelerinin tarihsel evrimini takip etmeye olanak sağlayan yaşayan bir laboratuvar haline getirmiştir. Geçmişin mirasını modern dil bilimi yöntemleriyle harmanlayan Türkmen Türkolojisi, hem yerli aydınların millî hassasiyetle yürüttüğü çalışmalar hem de küresel ölçekteki bilimsel iş birlikleri sayesinde günümüzdeki yetkin yapısına kavuşmuştur. Bugün geline nokta, Gaspıralı’nın çizdiği ufuk ile Türkmen bilim insanlarının akademik titizliği, Türk dili ailesinin küresel prestijini artırmak adına aynı amaca hizmet etmektedir.

1. Türkmen Türkçesinin Tarihsel Kökleri ve Dilsel Kimliği

Türkmen dili, Türk lehçeleri içerisinde Oğuz grubu içinde en muhafazakâr ve özgün yapıya sahip olanlardan biridir. Kaşgarlı Mahmut’un *Dîvânu Lugâti’t-Türk* eserinde tanımlanan “Türk-Oğuz-Türkmen” etnogenezi üçgeni, bu dilin bin yıllık “lengüistik pasaportunun” temelini oluşturur. Türkmen Türkçesinin en belirgin özelliği, Eski Türkçe ile olan fonetik, morfolojik ve semantik bağını büyük ölçüde korumasıdır. Örneğin, DLT’de geçen ve kadim bir barınma kültürünü ifade eden “kerekü” (çadır) kelimesinin, günümüz Türkmen Türkçesinde halk arasında “kışlık ev” anlamında yaşamaya devam etmesi, dilin tarihsel sürekliliğinin en somut kanıtlarından biridir (Sarıyev, 2018: 297-300).

Türkmen Türkçesinin bu kadim kökleri, 20. yüzyılın başından itibaren dünya Türkolojisinin ve özellikle Rus Türkologlarının odak noktası olmuştur. Ünlü Türkolog V.V. Barthold, SSCB Bilimler Akademisi arşivlerinde yer alan kendi el yazısıyla tuttuğu notlarında ve “Orta Asya Türk Tarihi Dersler” adlı çalışmasında DLT’yi temel bir kaynak olarak kullanmıştır. Barthold’un 1926-1927 yıllarında İstanbul ve Taşkent’te verdiği konferanslarda, DLT üzerinden Türkmenlerin tarihsel ve dilsel kimliğine yaptığı vurgular, Türkmen Türkçesinin bilimsel bir disiplin olarak gelişimine zemin hazırlamıştır.

Bu tarihsel mirasın modern bilimsel yöntemlerle incelenmesi, 1950’li yıllardan itibaren Türkmen bilim insanları eliyle ivme kazanmıştır. A.N. Kononov’un 1972 yılında Ankara’da yayımlanan değerlendirmesinde de dikkat çektiği üzere, DLT üzerine yapılan ilk kapsamlı ilmi araştırmalardan biri, 1958 yılında Türkmen bilim insanı Sapar Ahallı tarafından Aşkabat’ta savunulan “*Mahmut Kaşgarlı’nın Sözlüğü ve Türkmen Türkçesi*” başlıklı tezdur. Bu çalışma, yaklaşık 50 yıl önceki Türkmen Türkçesinin durumunu analiz etmekle kalmamış, aynı zamanda DLT’deki sözcüklerin Oğuz ve Türkmen unsurlarıyla olan doğrudan bağını bilimsel bir çerçeveye oturtmuştur.

Türkmen Türkçesinin tarihsel derinliğini profesörlük düzeyinde inceleyen bir diğer önemli isim ise ilk Türkmen kadın Türkolog Ziliha Bakıyevna Muhammedova’dır. Onun 1973 yılında yayımlanan “*XI-XIV. Asır Türkmen Dilinin Tarihi Üzerine Araştırmalar*” adlı eseri, Türkmen dilinin evrimini ve DLT ile olan yapısal ilişkisini ortaya koyan temel bir başvuru kaynağıdır.

Uzun yıllar boyunca Besim Atalay’ın Türkiye Türkçesi ve Salih Mutallibov’un Özbek Türkçesi tercümelelerinden takip edilen bu tarihsel bağ, günümüzde DLT’nin doğrudan Türkmen Türkçesine aktarılmasıyla dilsel bir boşluğu kapatmıştır. 2008 yılının UNESCO tarafından “Kaşgarlı Mahmut Yılı” ilan edilmesiyle birlikte Aşkabat’ta düzenlenen uluslararası konferans, Türkmen dilinin bu tarihsel köklerini küresel bir platforma taşımıştır. Bu süreçte sunulan araştırmalar, “*Türkmen Dilinin Düşündürüşü Sözlüğü*” gibi güncel çalışmalarla birleşerek, Türkmen Türkçesinin sadece geçmişin bir mirası değil, aynı zamanda yaşayan, dinamik ve köklerine sadık stratejik bir kimlik unsuru olduğunu kanıtlamıştır.

Recep Muhammet Geldiyev’in Türkmen sözlükçülük geleneğini canlandırmak adına son yıllarda yürüttüğü çalışmalar oldukça dikkate değerdir. Özellikle hazırladığı 3 ciltlik kapsamlı sözlük, bu alandaki gayretini ve geleneğe katkısını kanıtlar niteliktedir.

Özetle Türkmen sahasında bu akademik mirasın gelişimi pek çok araştırmacıyla birlikte özellikle ilk Türkmen kadın Türkolog Ziliha Muhammedova ile mihenk taşına dönüşmüştür. Ünlü Türkolog N. K. Dimitriyev danışmanlığında, 1948 yılında “Mahtumkulu Divanının Astrabad Elyazmasının Dili” başlıklı teziyle bilim dünyasına adım atmıştır. 11. ve 14. yüzyıllar arasındaki tarihsel gelişim üzerine yaptığı profesörlük teziyle dilin bin yıllık seyrini bilimsel bir zemine oturtmuştur. Ayrıca Türkmen Türkçesindeki arkaik ses değişimlerini inceleyerek bir anlamda dilin genetik kodlarını çözmüştür. On iki hayvanlı Türk takvimi, akrabalık terimleri ve kadim yıldız isimleri (Temür kazuk, Yetigen, Ülker vb.) üzerine yaptığı araştırmalarla dilin kültürel hafızasını korumuştur. Muhammedova, Mahtumkulu’nun yazmalarından Orta Çağ Türkmencesine kadar uzanan araştırmalarıyla dilin bilimsel zeminini inşa etmiştir. Bu derinlik, bağımsızlık öncesinde Muhammet Geldiyev, Pıgam Azımov, Bekgi Berdiyev ve Beşim Çarıyarov gibi bilim insanlarının alfabe reformuna dair yürüttüğü fikri hazırlıklarla toplumsal bir bilince evrilmiştir. Berdi Kerbabayev ve Muratgeldi Söyegov gibi isimlerin çalışmalarıyla Türkmen sahasında Türkoloji mirası kökleşmiştir. Günümüzde bu birikim ve dilsel kimlik; folklor araştırmaları, arkeolojik bulgular ve yerleşim tarihi araştırmalarıyla desteklenerek millî kimliğin en güçlü taşıyıcısı hâline gelmiştir.

2-Bağımsızlık Sonrası Stratejik Dönüşüm ve Alfabe Reformu

1991 yılında bağımsızlığın ilanı ile birlikte Türkmenistan, dilini anayasal bir statüye kavuşturarak millî egemenliğin en önemli simgelerinden biri hâline getirmiştir. Türkmenistan Anayasası’nın 13. maddesinde yer alan “*Türkmen dili, Türkmenistan’ın devlet dilidir. Her Türkmen vatandaşı kendi ana dilini kullanma hakkına sahiptir*” ifadesi, bu sürecin hukuki temelini oluşturmuştur. Türkmen dili, tarihsel süreçte Göktürk, Uygur, Arap, Latin ve Kiril alfabelerini kullanarak büyük bir kültürel dayanıklılık ispatlamış, bağımsızlıkla birlikte bu gelişim yeni bir evreye taşınmıştır.

Alfabe reformu genel kanının aksine, bağımsızlık ilanından önce başlamıştır. Bu sürecin fikrî temelleri çok daha öncesine uzansa da, 28 Kasım 1990 tarihinde Pıgam Azımov ve Beşim Çarıyarov’un *Mugallımlar Gazeti*’nde yayımlanan “Türkmen Alfabesinin Geleceği” başlıklı makalesiyle konu daha belirgin olarak gün yüzüne çıkmıştır. Bu öncü çalışmayı takip eden üç yıl içinde, yüzlerce akademisyen ve öğretmen kendi görüşlerini sunarak reformun toplumsal ve bilimsel zeminini hazırlamıştır. Uluslararası düzeyde ise 18-20 Kasım 1991 tarihlerinde Marmara

Üniversitesi bünyesinde düzenlenen “Milletlerarası Çağdaş Türk Alfabeleri Sempozyumu”, Türkmen bilim insanlarının (Beşim Çarıyarov, Sapar Kürenov, Cabbarmemmet Göklenov) katılımıyla sürecin dış dünyayla entegrasyonunu sağlamıştır.

12 Nisan 1993 tarihli Kararname ile 9 sesli ve 21 sessiz harften oluşan, toplam 30 harfli yeni Türkmen Millî Latin Alfabeti resmen kabul edilmiştir. 29 Eylül 1994 tarihli karar uyarınca, 1995-1996 eğitim yılından itibaren ortaöğretimin ilk beş sınıfında tüm derslerin yeni alfabe ile okutulması kararlaştırılmıştır (Sarıyev, 2018: 126). Bu süreçte bilim insanları ve eğitimciler, ülke genelinde düzenledikleri özel kurslarla öğretmenleri yeni sisteme hazırlamış; yeni alfabe ile hazırlanan ders kitaplarının basımında kardeş Türkiye devletinin sağladığı destek sürece büyük katkı sunmuştur.

Alfabe reformu, sadece eğitimle sınırlı kalmamış; medya, bürokrasi ve bilim dünyasında da köklü bir dönüşüm yaratmıştır. Soltanşa Ataniyazov, Mırat Begliyev ve Mırat Söyegov gibi akademisyenler; pasaport ve resmî belgelerde isimlerin doğru yazılması için dört sütunda (Kiril, Latin, İngilizce, Rusça) “*Türkmen Adam Atları*” sözlüğünü hazırlayarak millî kimliğin standartlaşmasını sağlamışlardır.

Bağımsızlık sonrası Türkmen Latin alfabesiyle yedi büyük temel sözlük hazırlanmıştır. Bunlar arasında Türkmen dilinin tarihiyle ilgili üç eser, iki büyük izahlı sözlük, bir imla kılavuzu ve bir terimler (adalgalar) sözlüğü bulunmaktadır. Ayrıca, geniş kapsamlı bir “Diyalektolojik Sözlük” de basım aşamasına gelmiştir.

Günümüzde 30’a yakın gazete ve 12 dergi tamamen Latin alfabesiyle yayımlanmaktadır. *Türkmen Dili* gazetesi, *Türkmen Dili ve Edebiyatı* dergisi ve eski adıyla *Sovet Edebiyatı* olan *Garagum* (Karakum) dergisi, bu yeni dönemin entelektüel taşıyıcılarıdır.

Sonuç olarak, 25 yılı aşkın süredir başarıyla uygulanan Türkmen Latin Alfabeti, Türkmenistan’ın uluslararası alandaki “yumuşak gücünü” pekiştiren, toplumsal okuryazarlığı dönüştüren ve millî kimliği bilimsel bir disiplinle geleceğe taşıyan stratejik bir devrim niteliğindedir.

3- Türkmenistan’da Dil Çalışmaları Kapsamında Sözlükçülük ve Terminoloji

Türkmenistan’ın bağımsızlığını kazanmasıyla birlikte yürütülen dil politikalarının en stratejik eksenini, “millî terminolojinin yeniden tesisi ve modernleşmesi” çabaları oluşturmuştur. Bu süreç; Ekim Devrimi öncesindeki sınırlı kullanım alanı ile Sovyet dönemindeki Rusça ve enternasyonal terim ağırlıklı yapı arasındaki denge arayışından sıyrılarak, müstakil bir bilim dili inşa etme idealine dönüşmüştür. Türkmen terminolojisinin (*adalgaşynaslygy*) temelleri, her ne kadar 1920’li ve 30’lu yıllarda Muhammet Geldiyev gibi öncü dil bilimcilerin tartışmalarıyla atılmış olsa da; o dönemdeki “Arap-Fars etkisi” ile “Sovyet enternasyonalizmi” arasındaki sıkışmışlık, bağımsızlık sonrası dönemde yerini çok daha özgün bir yapıya bırakmıştır. Geldiyev’in 1925’te ortaya koyduğu; yeni kavramlar için öncelikle öz kaynaklara, ardından kardeş Türk lehçelerine (Kazak, Özbek, Tatar vb.) ve nihayetinde klasik metinlere (Çağatay, Uygur) müracaat etme prensibi, günümüz Türkmen terim çalışmalarının halen fikrî pusulası niteliğindedir.

Muhammet Geldiyev’in Tatar dil bilimci Gabaydulla Alparov ile birlikte hazırladığı çalışmalar dönemin en önemli yapı taşlarını oluşturur. Türkmen araştırmacı Tahir Aşırov’un da vurguladığı üzere, 20. yüzyılın ilk yarısında Türkmen dilinin terminolojik problemleri çözüm bekleyen en hayati konulardan biri olmuştur. Bu dönemde “Türkmenistan” gazetesinde “Yazıcı”, “Okuyucu” ve “Abdulla” gibi müstear isimler kullanan yazarlar arasında geçen hararetleli tartışmalar, dilin yabancı unsurlardan arındırılması ve düzenlenmesi hususunda geniş bir kamuoyu oluşturmuştur. Özellikle 1925 yılında “Yazıcı”nın yayımladığı “*Dilimizi Düzedäysek Yagşı Bolar*

Idi” (Dilimizi Düzenlesek İyi Olurdu) başlıklı makalesi ve ona gelen eleştiriler, Türkmen aydınlarını dilin sadeleşmesi noktasında birleştirmiştir (Aşırov, 2018: 85).

Geldiyev, 1925 yılında yayımladığı “*Türkmenistan Gazetiniň Dili Yaki Bizde Adalga Meselesi*” başlıklı makalesiyle bu tartışmalara akademik bir derinlik kazandırmış ve Türkmen terminolojisinin temel esaslarını şu üç ana öneriyle temellendirmiştir (Geldiyev, 1925):

1. Türkmen Türkçesinde olmayan sözler için öncelikle Kazak, Özbek, Tatar ve Azerbaycan gibi soydaş halkların dillerine müracaat edilmeli ve oradaki saf Türk sözleri alınmalıdır.
2. Şayet yaşayan lehçelerde bir karşılık bulunamazsa, Çağatay ve Uygur dönemi gibi klasik Türk dili metinlerinden yararlanılmalıdır.
3. Bu aşamalardan sonra halen bir kavrama ulaşılamamışsa, ancak o vakit Arapça, Farsça veya Avrupa dillerinden istifade edilmelidir.

27 Ekim 1924'te Türkmenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla ivme kazanan sözlükçülük çalışmaları, bağımsızlık döneminde daha bilimsel ve sistematik bir kulvara girmiştir. 1920'li yılların yapay ve özensiz karşılıkları yerine, alan sözlüklerine (dar bilimsel sözlükler) öncelik verilerek Türkmen Türkçesi sadece bir folklor ve edebiyat dili olmaktan çıkarılmış; hukuk, tıp, teknik, siyaset ve pedagoji gibi alanlarda yetkin bir bilim dili haline getirilmiştir.

Bu tarihsel gelişimin en somut kanıtı olan sözlük çalışmaları; 1974-1989 yılları arasında 10 cilt olarak neşredilen ve 8. cildi Türkmenistan özel sayısı olan “*Türkmen Sovet Ensiklopediyası (TSE)*” gibi ansiklopedik eserlerden, bugün zirveye ulaşan teknik ve filolojik sözlüklere kadar uzanmaktadır. Filolojik sözlükler arasında açıklamalı sözlükler, imla, telaffuz, diyalektoloji, etimoloji ve terim sözlükleri gibi çalışmalar, dilin yapısal gücünü pekiştirmiştir. Bağımsızlık sonrası hazırlanan bu kapsamlı eserlerle Türkmen dilinin kendi iç imkânları harekete geçirilmiştir. Sovyet döneminde kullanılan *revolyusiya* (övrülişik), *swoboda* (azatlyk), *nezavisimost* (garaşsyzyk), *gumanizm* (ynsanperwerlik) gibi kelimelerin yerini, dilin ses yapısına uydurulan veya öz kaynaklardan türetilen terimler almıştır. Netice itibarıyla, 1913'te günlük yaşam odaklı basit listelerle başlayan bu yolculuk, bugün kapsamlı bir terminoloji bilimiyle Türkmen Türkçesini modern bir bilim dili kimliğine ulaştırmıştır.

Türkmenistan'da sözlükçülük faaliyetleri, 27 Ekim 1924 yılında “Türkmenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte yeni bir ivme kazanmış, dilin bilimsel bir zeminde tanımlanması adına bu çalışmalar artarak devam etmiştir. Türkmen dilinin kavramsal dünyasını ve bilimsel derinliğini kayıt altına alan bu geniş külliyyatı, temel işlevleri bakımından *ansiklopedik* ve *filolojik* olmak üzere iki ana grupta toplamak mümkündür.

Ansiklopedik sözlükler, dilin ötesinde toplumsal hafızayı ve birikimi temsil eder. Bu alandaki en görkemli çalışma, 1974-1989 yılları arasında on cilt olarak neşredilen “Türkmen Sovet Ensiklopediyası (TSE) / Türkmen Sovyet Ansiklopedisi”dir. Büyük Ekim Devrimi'nin 60. yıl dönümü münasebetiyle 1978 yılında Aşkabat'ta yayımlanan ansiklopedinin 8. cildi, özellikle “T” harfine ve Türkmenistan özel sayısına ayrılmıştır. Bu özel ciltte; Türkmenistan ve Türkmen halkının tarihinden geleneklerine, örf ve âdetlerinden etnografyasına, coğrafyasından kültürüne kadar çok geniş bir sahada ansiklopedik bilgiler bir araya getirilmiştir.

Dilin içyapısını, kurallarını ve kelime hazinesini doğrudan konu edinen *filolojik sözlükler* ise bu sürecin ikinci ve daha teknik boyutunu teşkil eder. Türkmen Türkçesinin dilbilimsel sınırlarını çizen bu grupta; sözcüklerin anlam derinliğini sunan *Açıklamalı Sözlükler*, yazım birliğini sağlayan *İmla Sözlükleri*, ses özelliklerini belirleyen *Telaffuz Sözlükleri* ve ağız zenginliğini yansıtan *Lehçe Bilimi (Diyalektoloji) Sözlükleri* ilk sıralarda yer alır.

Bunun yanı sıra dilin tarihsel gelişimini ve köken bilgisini sunan *Tarihî ve Etimolojik Sözlükler*; kalıplaşmış ifadeleri ele alan *İdiomatik ve Frazeeolojik (Deyimler) Sözlükleri*; anlam ilişkilerini düzenleyen *Eş Anlamlılar (Sinonimler) ve Zıt Anlamlılar (Antonimler) Sözlükleri* ile kültürel ve bilimsel köprüler kuran *İki/Çok Dilli Tercüme ve Terim Sözlükleri* bu kategorinin zenginliğini oluşturmaktadır.

Kısacası Türkmen dilinin bu muazzam zenginliğini ve tarihsel süreçteki gelişim evrelerini somut veriler üzerinden takip etmek mümkündür. Bu bağlamda, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından 2023 yılında yayımlanan “*Türk Dünyasında Terim Çalışmaları*” adlı eserin “*Türkmenistan’da Terim Çalışmaları*” bölümü güncel ve akademik bir kaynak teşkil etmektedir. Berdi Sarıyev, Emrah Yılmaz, Maral Taganova ve Ata Gılicov tarafından kaleme alınan bu kapsamlı çalışmadan hareketle (2023: 361-368); Türkmenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti’nin kuruluşundan (1924) bugüne kadar yayımlanan ve dilin terminolojik gelişimine yön veren sözlüklerin kronolojik dökümü şu şekildedir:

1926 - *Kratkiy Russko-Turkmenskiy Slovar Primenitelno K Nujdam Gosudarstvennoy Statistiki TSSR* / (TSSC Devlet İstatistiği İhtiyaçları Doğrultusunda Kullanmak İçin Muhtasar Rusça-Türkmençe Sözlük). Aşkabat’ta yayımlanan bu sözlük, yeni kurulmuş olan Türkmenistan Cumhuriyeti’nin yazı işlerinde sıkça müracaat edilen bir eser olmuştur.

1929 - *Russko-Turkmenskiy Slovar* / (Rusça-Türkmençe Sözlük). Aliyev A., Böriyev K. tarafından Aşkabat’ta yayımlanmıştır. Türkmenistan Devlet Yayınevinde basılan bu sözlükte Rusça kısmı için Kiril harfleri, Türkmençe kısmı için ise Latin harfleri kullanılmıştır. Bu eser, Türkmen ve Rus dillerini öğrenmek isteyenler için hazırlanmıştır.

Türkmen sözlükçülük tarihinde madde başı sözcüklerdeki uzun ünlüleri belirtme ihtiyacı da tartışılan önemli sorunlardan biri olmuştur. Bu sözlükte her uzun ünlüyü gösteren karakterin çift yazılmasıyla sorun çözülmeye çalışılmıştır. Poseluyevskiy, A. P., *Rukovodstvo dlya İzuçeniya Turkmenskogo Yazıka (s Prilojeniyem Kratkogo Turkmensko-Russkogo Slovary) / Türkmen Dilini Öğrenmek için Kılavuz* adlı eser Türkmençe-Rusça kısa sözlük ekiyle birlikte yayımlanmıştır.

1936 - *Russko-Turkmenskiy Kratkiy Slovar’ dlya Russkih* / (Ruslar için Kısa Rusça-Türkmençe Sözlük). Bu eser G. Murzayev, tarafından Aşkabat’ta yayımlanmıştır.

1937 - *Kratkiy Russko-Turkmenskiy Slovar’ Sotsialno-Politiçeskiy Terminov*, adlı çalışma M. İ. Bogdanova tarafından Aşkabat’ta yayımlanmıştır.

1938 - *Russko-Turkmenskiy Karmanniy Slovar* / (Rusça-Türkmençe Cep Sözlüğü) adlı sözlük G. Huseyinov, H. Ismayılov, M. Sakali tarafından Aşkabat’ta yayımlanmıştır.

1939 - *Russko-Turkmenskiy Karmanniy Slovar’* / (Rusça-Türkmençe Cep Sözlüğü), Aşkabat. *Türkmençe-Rusça Cübi Sözlüğü* / (Türkmençe-Rusça Cep Sözlüğü), Aşkabat.

1940 - *Turkmensko-Russkiy Slovar’* / (Türkmençe-Rusça Sözlük) adlı sözlük H. Baylıyev ve B. Karriyev tarafından Aşkabat’ta yayımlanmıştır.

1948 - *Russko-Turkmenskiy Slovar’* / (Rusça-Türkmençe Sözlük) Ş. Batırov ve G. K. Karpov tarafından Aşkabat’ta yayımlanmıştır.

1954 - *Geografiya Terminleriniñ Rusça-Türkmençe Gısğaça Düşündirişli Sözlüğü* / (Rusça-Türkmençe Kısa Açıklamalı Coğrafi Terimler Sözlüğü). Bu eser Ark. Lavrov, P. Lavrov ve P. Alk tarafından Aşkabat’ta yayımlanmıştır. Aynı yıl A. H. Nıyazov tarafından *Himiya Terminleriñ Rusça-Türkmençe Sözlüğü* / (Kimya Terimlerinin Rusça-Türkmençe Sözlüğü) adlı eser de yayımlanmıştır.

1956 - *Russko-Turkmenskiy Slovar’* / (Rusça-Türkmençe Sözlük). Moskova.

1957 - *Türkmen Diliniň Orfografik Sözlügi* / (Türkmen Dilinin İmla Sözlüğü). Aşkat.

1958 - *Astronomiya Terminleriň Rusça-Türkmençe Gysgaça Sözlügi* / (Astronomi Terimlerinin Rusça-Türkmençe Kısa Sözlüğü). Eser, K. Kalçayev tarafından Aşkat'ta yayımlanmıştır.

Aynı yıl Sapar Ahallı'nın, *Slovar Mahmuda Kaşgarskogo i Turkmenskiy Yazık* / (Kaşgarlı Mahmud'un Sözlüğü ve Türkmen Dili) adlı eseri Aşkat'ta yayımlanmıştır.

1960 - *Botanika Terminleriň Rusça-Türkmençe Sözlügi* / (Botanik Terimlerin Rusça-Türkmençe Sözlüğü). Bu eser B. B. Kerbabayev tarafından Aşkat'ta yayımlanmıştır.

1962 - *Latino-Russko-Turkmenskiy Slovar' Meditsinskih Terminov* / (Latince- Rusça-Türkmençe Tıp Terimleri Sözlüğü). Bu sözlük Ç. B. Bayrıyev ve M. H. Davlekamov tarafından Aşkat'ta yayımlanmıştır. Aynı yıl yayımlanan diğer önemli eserler şunlardır:

Russko-Turkmenskiy Slovar Geologičeskih Terminov / Rusça-Türkmençe Jeoloji Terimleri Sözlüğü. Eser, M. Berkeliyev tarafından Aşkat'ta yayımlanmıştır.

Türkmen Diliniň Sözlügi / Türkmen Dili Sözlüğü. Aşkat.

Türkmen Diliniň Orfografik Sözlügi / Türkmen Dilinin İmlâ Sözlüğü. Aşkat.

1963 - *Türkmen Klassıkı Edebiyatınıň Gysgaça Sözlügi* / Türkmen Klasik Edebiyatının Kısa Sözlüğü. Eser, Aşırpur Meredov ve Sapar Ahallı tarafından Aşkat'ta yayımlanmıştır.

Türkmen Diliniň Orfografik Sözlügi / Türkmen Dilinin İmla Sözlüğü. Aşkat.

1967 - *Slovar po Kovratkaçestvu i Rukodeliya* / Halıcılık ve El İşleriyle İlgili Sözlük. Bu eser, S. Muradova tarafından Aşkat'ta yayımlanmıştır.

Türkmen Dilinin Orfoepiyası ve Gysgaça Orfoepik Sözlük / Türkmencenin Telaffuzu ve Kısa Telaffuz Sözlüğü. Bu eser; T. Täçmiradov ve M. Çarıyev tarafından hazırlanmış, İlim Neşiryatınca Aşkat'ta yayımlanmıştır.

1968 - *Russko-Turkmenskiy Slovar'* / Rusça-Türkmençe Sözlük. Moskova.

Kratkiy Russko-Turkmenskiy Slovar' / Küçük Rusça-Türkmençe Sözlük. Moskova.

Turkmensko-Russkiy Slovar / Türkmençe-Rusça Sözlük. Moskova. Bu eser, K. Aksakov, S. Altayev, vd. tarafından hazırlanmıştır.

1970 - *Türkmenistanıň Toponomik Sözlügi* / Türkmenistan'ın Toponomik Sözlüğü. S. Ataniyazov tarafından hazırlanmış, İlim Neşiryatınca Aşkat'ta yayımlanmıştır.

1971 Ataniyazov, S., *Toponomičeskiy Slovar Yugo-Zapadnoga Turkmenistana* / Güney-Batı Türkmenistan'ın Coğrafi İsimler Sözlüğü. Aşkat.

1973 Gündogdiyev, A., Atayev, M., Meredov, O., *Turkmensko-Angliyskiy Razgovornik* / Türkmençe-İngilizce Konuşma Kılavuzu. Aşkat.

Melikgulyev, G., *Russko-Turkmenskiy Slovar' Fizičeskih Terminov* / Rusça-Türkmençe Fizik Terimleri Sözlüğü. Aşkat.

1974 Hudayberdiyev, C., *Latino-Russko-Turkmenskiy Slovar' Anatomičeskih Terminov* / Latince-Rusça-Türkmençe Anatomi Terimlerinin Sözlüğü. Aşkat.

1976 Altayev, S., Açılova, G., vd., *Türkmen Diliniň Frazologik Sözlügi* / Türkmen Dilinin Deyimler Sözlüğü. Aşkat.

1977 Arazkulyev, S., Ataniyazov, S., Berdiyev, R., Saparova, G., *Türkmen Diliniň Gysgaça Dialektologik Sözlügi* / Türkmen Dilinin Kısa Diyalektoloji Sözlüğü. Aşkat: İlim Neşiryat.

1978 Çarıyarov, B., *Türkmen Diliniň Orfoepik Sözlügi* / Türkmen Dilinin Telaffuz Sözlüğü. Aşkat.

1979 Penciyev, M., *Türkmen Diliniň Ekerançılık Leksikası* / Türkmen Dilinin Tarımla İlgili Söz Varlığı. Aşgabat.

Gafurova, H., Amangeldiyeva, K., vd., *Oba Hocalık Terminleriniň Rusça-Türkmençe Sözlügi* / Köy Mülkiyeti Terimlerinin Rusça-Türkmençe Sözlüğü. Aşgabat.

1980 Ataniyazov, S., *Türkmenistanyň Geografik Atlariniň Düşündirişli Sözlügi* / Türkmenistan’ın Coğrafya Adlarının Açıklamalı Sözlüğü. Aşgabat.

Cumayev, R., Kozin, V. S., Mosesova, A. M., *Maldarçılık Terminleriniň Rusça-Türkmençe Sözlügi* / Hayvancılık Terimlerinin Türkmençe-Rusça Sözlüğü. Aşgabat.

1981 Amansariyev, C., Gulmanov G., *Lingvistik Terminleriň Rusça-Türkmençe Spravoçnigi* / Dil Bilimi Terimlerinin Rusça-Türkmençe Rehberi. Aşgabat.

Ataniyazov, S., *Türkmenistanyň Toponimiyası* / Türkmenistan’ın Yer-Yurt Adları Sözlüğü. Aşgabat.

Atayev, G., *Türkmen Diliniň Hünärmentçilik Sözlügi* / Türkmen Türkçesinin Meslekle İlgili Sözlüğü. Aşgabat.

1982 Atayev, K., Meskutov, V., *Russko-Turkmenskoy Uçebniy Slovar’* / Rusça-Türkmençe Okul Sözlüğü. Moskova.

1984 Berdiyev, R., Şikina, İ. V., *Russko-Turkmenskiy Slovar’* / Rusça -Türkmençe Sözlük. Aşgabat.

1986-1987 *Bol’şoy Russko-Turkmenskiy Slovar’* (tom 1) / Rusça-Türkmençe Büyük Sözlük (1. cilt). Moskova. *Bol’şoy Russko-Turkmenskiy Slovar’* (tom 2) / Rusça-Türkmençe Büyük Sözlük (2. cilt). Moskova.

Altayev, S., *Voprosı Turkmenskoy Leksikografii* / Türkmen Sözlük Biliminin Sorunları. Aşgabat.

1988 Seyitmıradov, S., Garriyev, G., *Matematiki Terminleriň, Düşünceleriň ve Sözlemleriň Rusça-Türkmençe Sözlügi* / Matematik Terimlerin, Deyimlerin ve Cümlelerin Rusça-Türkmençe Sözlüğü. Aşgabat.

Meredov, A., Ahallı, S., *Türkmen Klassıkı Edebiyatınıň Sözlügi* / Türkmen Klasik Edebiyatı Sözlüğü. Aşgabat.

Ataniyazov, S., *Slovar’ Turkmenskih Etnonimov* / Türkmen Etnik Grupları ve Boy, Soy Adları Sözlüğü. Aşgabat.

Atayev, G., Meskutov, V., *Russko-Turkmenskoy Uçebniy Slovar’* / Rusça-Türkmençe Okul Sözlüğü. Moskova.

Babagulyev, A., Akmamedov, O., *Türkmen Diliniň İkdısadı Terminleriniň Gısğaça Sözlügi* / Türkmen Dilinin İktisadi Terimlerinin Kısa Sözlüğü. Aşgabat.

1989 *Türkmen Diliniň Adam Atlariniň Spravoçnigi* / Türkmen Dilinin Kişi Adları Rehberi. Aşgabat.

Annamıradova, M., *Edebiyat Övreniş İliminiň Terminleriniň Gısğaça Rusça-Türkmençe Sözlügi* / Edebiyat Öğreniş İlmî Terimlerinin Rusça-Türkmençe Kısa Sözlüğü. Aşgabat.

Türkmen Diliniň Orfografik Sözlügi / Türkmen Dili İmla (Kılavuzu) Sözlüğü. Aşgabat.

Almamedov, A., Nazarov, R., *English-Turkmen Dictionary* / İngilizce-Türkmençe Sözlük. Aşgabat.

Borcakov, Ş., *Türkmen Diliniň Deňiz ve Derya Leksikasınıň Gısğaça Sözlügi* / Türkmen Dilinin Deniz ve Nehir Söz Varlığının Kısa Sözlüğü. Aşgabat: İlim Neşiryat.

1991 Redjepova, M., *Kratkiy Turkmensko-Russkiy Slovar Pedagogičeskih Terminov* / Türkmençe-Rusça Kısa Pedagoji Terimleri Sözlüğü. Aşgabat.

1992 *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü* I, II. Ankara.

Ataniyazov, S., *Türkmen Adam Atlarının Düşündirişli Sözlüğü* / Türkmen Kişi Adlarının İzahlı Sözlüğü. Aşgabat: Türkmenistan Neşiriyat.

1993 Durdıyev, M., *Türkmenlerin Amalı-Haşam Sungaty* / Türkmenlerin Güzel Sanatlar Sözlüğü.

1994 Arbabov, B., Garayev A., *Kratkiy Russko-Turkmenskoy Slovar' Ekonomicheskikh Terminov* / Ekonomi Terimlerinin Rusça-Türkmençe Kısa Sözlüğü. Aşgabat.

Ataniyazov, S., *Şecere: Türkmeniñ Nesil Daragıtı* / Şecere: Türkmenlerin Soy Ağacı. Aşgabat. Ataniyazov, S., *Etnonim v Turkmenskom Yazıke* / Türkmen Dilinde Etnik Gruplar ve Boy, Soy Adları. Aşgabat.

Sarıyev, B., *Türkmen Sözleşiniñ Altın Sözlüğü* / Türkmençe Konuşmanın Altın Sözlüğü. Aşgabat.

Bayramsahatov, N., *İslam: Gısgaça Sözlük* / İslam: Kısa Sözlük. Aşgabat.

Cumageldiyeva, B., Sopiyeva, G., *Türkmençe-Rusça Gısgaça Tematik Sözlüğü* / Türkmençe-Rusça Kısa Tematik Sözlük. Aşgabat.

Garabayev, B., *Türkmençe-Türkçe Gepleşik (Konuşma) Sözlüğü* / Türkmençe-Türkçe Konuşma Kılavuzu. Aşgabat.

1995 Tekin, T., Ölmez, M., vd., *Türkmençe-Türkçe Sözlük*. Ankara.

1996 Kolotova, G. A., *Yuvelirnaya Leksika v Turkmenskom Yazıke* / Türkmen Dilinin Kuyumculukla İlgili Söz Varlığı. Aşgabat.

1997 Meredov, A., *Mahtumkulunıñ Düşündirişli Sözlüğü*, 1 t. (s. 1-341) 2 t. (s. 342-797) 3 t. (s. 804-1273) / Mahtumkulunun Açıklamalı Sözlüğü, 1 c. (s. 1-341) 2 c. (j. 342-797) 3 c. (s. 804-1273). Gonbed Kabus.

1998 Atayev, G., *Türkmenistanıñ Tebigı Derman Otları* / Türkmenistan'ın Tabii Şifalı Bitkileri. Aşgabat.

Mämedov, H., *Russko-Latinsko-Turkmenskiy Anatomiçeskiy Slovar* / Rusça-Latince-Türkmençe Anatomi Sözlüğü. Aşgabat

1999 *Turkmen-English Dictionary* (Editors: Allen, J. Frank - Touch-Werner (Tachmouradova), Jeren,) / Türkmençe-İngilizce Sözlük (hızl. Ceren Taçmıradova). Kensington.

2003 Kıyasova, G., *Zergärçilik Sözlüğü* / Kuyumculuk Terimleri Sözlüğü. Aşgabat.

2004 Ataniyazov S., *Türkmen Diliniñ Sözköki Sözlüğü* / Türkmençe Kökenler Sözlüğü. Aşgabat.

Kara, M. ve Karadoğan, A., *Türkmen Türkçesi-Türkiye Türkçesi Deyimler Sözlüğü*. Ankara.

2016 Komisyon. *Türkmen Diliniñ Düşündirişli Sözlüğü*. I, A-Ž; II, K-Z. Aşgabat.

2016 Yılmaz, Emrah. *Mahtumkulu Eserlerinin Deyimler Sözlüğü*. Ankara.

2024 Ercilasun, Ahmet Bican ve Göklenov Cabbarmemmet. *Türkçe-Türkmençe Sözlük*. Ankara.

Türkmençe sözlükler üzerine yaptığımız araştırmada; hazırlanan sözlüklerin büyük bir kısmının terimlerle ilgili olduğunu tespit ettik. Bu sözlüklerin bazıları iki dilli sözlükler olup, Rusça-Türkmençe olarak hazırlanmıştır. Söz konusu sözlüklerin bazıları ise üç dilde hazırlanmış sözlüklerdir. A.N.Niyazov. *Himiya Terminleriniñ Rusça-Türkmençe Sözlüğü*. Aşgabat, 1954; K.Kalçayev. *Astronomiya Terminleriniñ Rusça-Türkmençe Sözlüğü*. Aşgabat, 1958; B.Kerbabayev. *Botanika Terminleriniñ Rusça-Türkmençe Sözlüğü*. Aşgabat, 1960; R.Cumayev, V.S. Kozin, A.M.Mosesova. *Maldarçılık Terminleriniñ Rusça-Türkmençe Sözlüğü*. Aşgabat, 1980;

H.Mämedov. *Rusça-Latınça-Türkmençe Anatomiya Sözlüğü*. Aşgabat, 1998; Ç.B.Bayrıyev, M.H. Dövkamov. *Medisina Terminlerinin Latınça-Rusça-Türkmençe Sözlüğü*. Aşgabat, 1962; B.Kerbabayev, T.Atayev, *Oba Hocalık Terminlerinin Türkmençe-Rusça Sözlüğü*. Aşgabat, 1979; B.Arbabov. *Kratkiy Russko-Turkmenskiy Slovar Ekonomicheskikh Terminov*. Aşgabat, İlim, 1994; R.Recebov. *Edebiyat İlmına Degişli Terminlerin Sözlüğü*. Aşgabat, 1966; G.Atayev. *Türkmen Dilinin Hünärmentçilik Leksikasının Sözlüğü*. Aşgabat, 1982; S.Miradova. *Halıcılık ve El İşlerinin Sözlüğü*. Aşgabat, 1967; V.Meskudov, M.Hezretov. *Harbi adalgaların rusça-türkmençe sözlüğü*. Aşgabat, 2009; *Sport Adalgalarının Türkmençe-İngilizce Geleşik Sözlüğü*. Aşgabat, Türkmen devlet neşriyat gulluğı, 2015; *Türkmençe-İngilizce Sport Sözlüğü*. Aşgabat, Türkmen devlet neşriyat gulluğı, 2017.

Konulardan anlaşılacağı üzere edebiyat, halıcılık, zanaat ve son yıllarda yayımlanan Türkmençe-İngilizce spor sözlükleriyle zirveye ulaşan bu literatür, Türkmen Türkçesini sadece bir folklor dili olmaktan çıkarıp hukuktan tekniğe, sağlıktan diplomasiye kadar her alanda yetkin bir bilim dili haline getirmiştir.

Sonuç

“15 Aralık Dünya Türk Dili Ailesi Günü” dolayısıyla ele alınan bu makale, Türkmen Türkçesinin Türkoloji içindeki tarihsel önemine, bağımsızlık sonrası hayata geçirilen köklü dil çalışmalarına, alfabe reformuna ve sözlükçülük faaliyetlerine ışık tutmaktadır. Makale boyunca incelenen tarihsel gelişim ve geniş sözlük külliyatı, bu dönüşümün tesadüfî olmadığını, aksine 1920’li yıllardan itibaren süregelen köklü bir fikrî birikimin sonucu olduğunu ortaya koymaktadır. Türkmen Türkçesi, Kaşgarlı Mahmut’un bin yıl önce tanımladığı Oğuz mirasını ve arkaik ses özelliklerini muhafaza ederek geçmiş ile gelecek arasında kopmaz bir köprü kurmuştur. Muhammet Geldiyev’in “önce öz kaynaklara, sonra akraba lehçelere müracaat” ilkesiyle de terminolojik bağımsızlığını ilan etmiştir. Bağımsızlıkla birlikte kabul edilen Latin esaslı yeni alfabe, Türkmenistan’ın Türk dünyası ve küresel sistemle entegrasyonunu güçlendirirken, dilin uluslararası alandaki “yumuşak gücünü” de pekiştirmiştir. İncelenen onlarca teknik, ansiklopedik ve filolojik sözlük; Türkmen Türkçesinin tıp, astronomi, hukuk ve diplomasi gibi çok çeşitli disiplinlerde yüksek bir anlatım gücüne sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Netice itibarıyla Türkmenistan, kadim mirasına sadık kalarak inşa ettiği bu modern dil yapısıyla Türk dili ailesi içindeki kilit rolünü perçinlemiş ve Türkmen Türkçesini her alanda yetkin, dinamik ve prestijli bir bilim dili seviyesine ulaştırmıştır. Bu bilimsel başarı, Dünya Türk Dili Ailesi Günü’nün ruhuna uygun olarak, Türk lehçeleri arasındaki kültürel ve akademik bağların gelecekte ne kadar güçlü bir zeminde yükseleceğinin de en somut göstergesidir.

İqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Arat, Reşit Rahmeti. *Kutadgu Bilig I: Metin*. 3. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1991.
2. Bekmuradov, Amannepes. *Sadrançnama*. Aşgabat: İlim Neşriyat, 1990.
3. Çarıyarov, B. *Türkmen Dilinin Orfoepik Sözlüğü*. Aşgabat: 1978.
4. Komisyon. *Kratkiy Russko-Turkmenskiy Slovar’ Primenitel’no k Nujdam Gosudarstvennoy Statistiki TSSR*. Aşgabat: 1926.
5. Komisyon. *Karmannıy Russko-Turkmenskiy Slovar’*. Aşgabat: 1939.
6. Komisyon. *Russko-Turkmenskiy Slovar’*. Aşgabat: 1956.
7. Komisyon. *Türkmen Dilinin Orfografik Sözlüğü*. Aşgabat: 1957.
8. Komisyon. *Türkmen Dilinin Sözlüğü*. Aşgabat: 1962.

9. Komisyon. Türkmen Diliniň Orfografik Sözlügi. Aşgabat: 1963.
10. Komisyon. Kratkiy Russko-Turkmenskiy Slovar'. Moskova: 1968.
11. Komisyon. Türkmen Diliniň Frazologik Sözlügi. Aşgabat: 1976.
12. Komisyon. Türkmen Diliniň Orfografik Sözlügi. Aşgabat: 1989.
13. Muhammedova, Ziliha Bakıyevna. İssledovaniya Po İstorii Turkmenskogo Yazıka XI-XIV vv. Aşgabat: Ylym, 1973.
14. Muhammedova, Ziliha Bakıyevna. “O Nekotorih Arhaiçeskih Çertah V Fonetike Turkmenskogo Yazıka”. Türkolojik Araştırmalar Dergisi, Moskova, 1976, s. 152–157.
15. Muhammedova, Ziliha Bakıyevna. “Problemı i Dostijeniya İstorikov Turkmenskogo Yazıka”. Türkmenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti İlimler Akademisinin Haberleri Dergisi, Aşgabat, 1977, No: 4, s. 36–40.
16. Muhiyev, H. – Kürenov, S. Türkmen Dilçileri. Aşgabat: Bilim, 1988.
17. Sarıyev, Berdi. Türkmen Türkçesi ve Kültürü Üzerine Makaleler: Dil-Folklor-Edebiyat. (Yay. Haz. Emrah Yılmaz, T. Yılmaz). Ankara: Akçağ Yayınları, 2018.
18. Taganova, Maral; Gılcov, Ata; Sarıyev, Berdi; Yılmaz, Emrah. “Türkmenistan’da Terim Çalışmaları”. *Türk Dünyasında Terim Çalışmaları* içinde, (Ed. Ayşe İlker). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2023, s. 361-382.
19. Yılmaz, Emrah. “1926’dan 2026’ya Türkoloji’nin Asırlık İradesi”. *Turkologik Tadqiqotlar*, 2025, Sayı: 2 (7), s. 38-52.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,
Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article is presented on 8-10 pages;
- Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as “Figure”. Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
- Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages
- The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
- Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
- Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
- Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma'rifiy, ilmfanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o'tkazilgan sammitida ko'zda tutilgan o'zaro aloqalarni jadallashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta'sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e'lon qilishga mo'ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e'tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O'zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUYIDAGI YO'NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoshlik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O'zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO'YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
- 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o'ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
- 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to'liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
- 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o'qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to'liq keltirilishi kerak.
- 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo'lishi lozim.
- 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o'zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo'lishi lozim.
- 6. Annotatsiya 120-150 so'zdan ko'p bo'lmagan shaklda bo'lishi kerak.
- 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so'zlar keltirilishi kerak.
- 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snoskalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo'minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o'rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o'zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma'lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko'chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas'uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
“ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа А4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекондованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant’ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı’na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu’nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmi yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

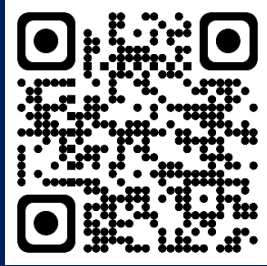
@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar “Resim” olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
 - Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
 - Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
 - Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalden yazar(lar) sorumludur.
 - Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
 - Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
 - Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKÖLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 24-dekabrda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 27-dekabrda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozi. Shartli bosma tabog‘i –11,25.

Adadi 15 nusxa. Buyurtma №765

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9

772992

922004